МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет філології
Кафедра української мови

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Теоретико-прагматичні аспекти лінгвістики»

Рівень вищої освіти – магістр
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (українська мова і література)»
Спеціальність «А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)»
Спеціалізація «Українська мова і література»
Галузь знань «А Освіта»

м. Івано-Франківськ – 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Теоретико-прагматичні аспекти лінгвістики» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань «А Освіта», спеціальності «А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)» за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (українська мова і література)».

Розробник: Барчук Володимир Михайлович, Доктор філологічних наук, професор кафедри української мови

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми _____ Деркачова Ольга Сергіївна

Схвалено на засіданні кафедри української мови

протокол 1 від 26.08.26

Завідувач кафедри _____

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету філології

протокол 1 від 26.08.26

Голова науково-методичної ради _____

Затверджено

Директор / декан _____

2026 року

1. Загальна інформація	
Назва навчальної дисципліни	Теоретико-прагматичні аспекти лінгвістики
ПІБ	Барчук Володимир Михайлович
Контактний телефон викладача	+380 (97) 338 28 17
E-mail викладача	volodymyr.barchuk@cnu.edu.ua
Форма здобуття освіти	денна
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Обсяг навчальної дисципліни	денна — 3 кред. ECTS, 90 годин
Курс (рік навчання)	1
Семестр	денна — 1
Форма підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/student/course/view/1468
Графік консультацій	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу

2. Передумови навчальної дисципліни
Дисципліна "Теоретико-прагматичні аспекти лінгвістики" логічно продовжує вивчення таких дисциплін як "Методологія і методика наукових досліджень та академічна доброчесність", "Сучасні підходи до методики навчання української мови".

3. Анотація до навчальної дисципліни
Предметом вивчення навчальної дисципліни «Теоретико-прагматичні аспекти лінгвістики» є: дати основні та необхідні знання із теоретичної лінгвістики, які формують та узагальнюють розуміння мови як системи, ознайомлюють із її структурою та суспільними функціями, з іншого боку, зорієнтований на актуалізації прагматичного компонента, що визначає її використання, сприйняття та розуміння мовною особистістю у процесі мовленнєвої діяльності. Навчальна дисципліна забезпечує формування не тільки засадничих лінгвістичних знань з теорії мови, а й навички інтерпретації мови як етнокультурного феномену, що має визначальне світоглядно-ціннісне та виховне значення у процесі формування та діяльності мовної особистості. Навчальна дисципліна «Теоретико-прагматичні аспекти лінгвістики» забезпечує концептуальну основу навчання мови, розуміння й використання її світоглядно творчого та виховного потенціалу, вміння виокремлювати, аналізувати та інтерпретувати семантико-функційні особливості лінгвальних компонентів, що визначають структуру мовної особистості.

4. Мета навчальної дисципліни
Мета дисципліни – дати загальнотеоретичні необхідні знання про мову, її систему і структуру, рівні мови, її суспільні функції, мову як етнокультурний та історичний феномен; сформувати та закріпити навички аналізу етнокультурних джерел з погляду визначальних етнокультурних компонентів. Завдання курсу: - дати знання про лінгвістику як мовознавчу науку; - забезпечити розуміння загальнотеоретичних лінгвістичних концепцій; - дати розуміння мови, мовлення та мовленнєвої діяльності, роль мови як форми мислення, теоретичного та прагматичного аспектів мови; - знати основні та проміжні рівні мови, традиційні та новітні лінгвістичні парадигми, традиційні та сучасні лінгвістичні науки; - розуміти етнокультурну природу мови, її визначальну роль у формуванні національного менталітету; - знати основні етнолінгвістичні концепції, ключові етнокультурні поняття; - знати основні лінгвокультурні одиниці, вміти їх аналізувати та інтерпретувати; - опрацювати етнокультурні джерела, визначити їхнє етнокультурне, світоглядно-ціннісне, мотиваційно-поведінкове значення.
5. Програмні компетентності та результати навчання
Інтегральна компетентність
Здатність розв`язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.
Загальні компетентності
ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії і її реалізації в професійній діяльності.
Фахові (спеціальні) компетентності
ФК-1. Здатність застосовувати знання із літературознавства та мовознавства для вирішення професійних завдань, вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень. ФК-2. Здатність поглиблювати теоретичні та практичні знання з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя. ФК-4. Здатність розуміти тенденції в науці та освіті, готовність до використання інновацій у професійній діяльності. ФК-5. Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх підходів, прийомів, методик. ФК-7. Здатність планувати, організовувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української мови / літератури, застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження у професійній діяльності.
Програмні результати навчання

ПРН 2. Усвідомлює специфіку предметної області, орієнтується в різних лінгвістичних напрямах і школах, літературних напрямах і течіях, критично осмислює історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої і літературознавчої науки.

ПРН 4. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, демонструє вміння класифікувати, упорядковувати й узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

ПРН 5. Володіє вміннями виконувати власне дослідження, визначає і характеризує основні принципи та методи науково-педагогічних досліджень, демонструє навички узагальнення й презентації отриманих результатів.

ПРН 10. Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи реалізації та критично оцінює їх ефективність.

6. Організація навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	денна форма	заочна форма
лекції	18	—
практичні заняття / семінарські заняття	12	—
лабораторні заняття		—
самостійна робота	60	—

Тема	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	лекції	практ./сем.	лаб	самост. робота	разом	лекції	практ./сем.	лаб	самост. робота	разом
Тема 1. Лінгвістика як наука. Теоретичний аспект лінгвістики. Система мовознавчих наук. Традиційні та новітні лінгвістичні парадигми. Фонетика, лексика, морфологія, граматика, діалектологія, історія мови, стилістика. Сучасне мовознавство: когнітивна лінгвістика, функціональна лінгвістика, комунікативна лінгвістика. Інтерпарадигмальні лінгвістичні науки.	2	1	0	6	9	—	—	—	—	—
Тема 2. Мова як семіотична система. Мова і мислення. Мова і мовлення. Типологія знаків. Мовні знаки. Мова і мислення. Мова серед форм мислення. Дихотомія мови і мовлення. Мовлення та лінгвістична прагматика.	2	1	0	6	9	—	—	—	—	—
Тема 3. Структура мови. Основні і проміжні рівні мови. Відношення між мовними одиницями. Ізоморфізм мови. Рівні мови. Основні рівні мови. Проміжні рівні мови.	2	1	0	6	9	—	—	—	—	—
Тема 4. Мова як суспільне явище. Мова як історичний феномен. Соціальні форми мови: загальнонародна, літературна, групова. Мова як дзеркало суспільства. Етнокультурний аспект мови. Мова як історичне явище та історичний чинник. Еволюція мови. Причини мовних змін. Прогрес мови і прогрес народу.	2	1	0	6	9	—	—	—	—	—

Тема 5. Етнолінгвістика. Етнолінгвістика та лінгвокультурологія. Предмет та завдання етнолінгвістики. Зв'язок етнолінгвістики з іншими навчальними і науковими дисциплінами. Мовна особистість як носій етнокультурної свідомості. Теоретико-методологічні засади етнолінгвістики. В. Гумбольдт та Г. Штейнталь. Етнолінгвістичний аспект у вченні О. Потебні. Прагматичний аспект етнолінгвістики. Основні етномовні поняття. Методологія дослідження етномовного компонента у структурі мовних одиниць.	2	1	0	8	11	—	—	—	—	—
Тема 6. Міфологема в системі лінгвокультурологічних знань. Поняття міфологеми. Структура називальних та дескриптивних міфологем. Вселюдські та національні міфологеми. Українські міфологеми. Українська гуцульська міфологія.	2	1	0	6	9	—	—	—	—	—
Тема 7. Символи як лінгвокультуреми. Етнолінгвістична природа символу. Структура символу. Джерела символів. Типологія українських символів за сферою відображення. Універсальні та релігійні символи. Українська етномовна авторська символіка. Символізація сучасного світу.	2	2	0	8	12	—	—	—	—	—
Тема 8. Ключові концепти мовної картини світу українця. Поняття концепту. Концепт і символ. Структура концепту. Лінгвокультурний аспект концептосфери етносу. Універсальні концепти. Українські концепти у фольклорному тексті. Українські концепти авторського дискурсу.	2	2	0	8	12	—	—	—	—	—
Тема 9. Меми українського суспільства як діяльнісні орієнтири. Поняття мема. Сфера функціонування мемів. Структура мемів, їхня роль у формуванні суспільної свідомості. Аксіологічний аспект мемів. Конструктивні і деструктивні меми. Універсальні меми. Меми українського соціуму.	2	2	0	6	10	—	—	—	—	—
Разом	18	12		60	90	—	—	—	—	—

Поточний контроль

Тема заняття	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Підсумковий контроль здійснюється за результатами усіх форм та видів робіт упродовж опрацювання курсу, загальна оцінка яких складає сумарно не менше 50 балів. Формою контролю є залік, який виставляється автоматично е-журналом за результатами накопичення балів упродовж семестру.	Практичний вид контролю, усний контроль	ПРН 2, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 10	A–F (100–1)

Самостійна робота

Тематика самостійних робіт	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Опрацювання програмових питань зі всіх розділів курсу.	Форма: усне повідомлення, дискусія, реферативне повідомлення, аналіз першоджерел.	ПРН 2, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 10	A–F (100–1)

Індивідуальні завдання			
Тематика індивідуальних завдань	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Реферативне повідомлення.	. Форма: усне повідомлення, дискусія, реферативне повідомлення, аналіз першоджерел.	ПРН 2, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 10	A–F (100–1)

7. Критерії оцінювання результатів навчання	
Форма підсумкового контролю	залік
Загальна система оцінювання	Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf). Кожен вид роботи оцінюється за 100-бальною шкалою. Отриманий бал в електронному журналі автоматично перераховується у підсумкову оцінку з урахуванням ваги цього виду роботи (множиться на відповідний ваговий коефіцієнт).

Вага оцінювання форм поточного контролю	
лекції	0
практичні / семінарські	30
лабораторні	
індивідуальне завдання	15
контрольна робота	30
самостійна робота	25
Вага оцінювання форми підсумкового контролю	
залік	

Шкала оцінювання	
Рівень	Критерій
A (90–100)	Здобувач вищої освіти демонструє глибокі системні знання навчального матеріалу, вільно володіє понятійним апаратом, здатний самостійно аналізувати, узагальнювати та застосовувати отримані знання у стандартних і нестандартних ситуаціях.
B (80–89)	Здобувач вищої освіти демонструє високий рівень знань навчального матеріалу, впевнено застосовує основні теоретичні положення та допускає незначні неточності.
C (70–79)	Здобувач вищої освіти загалом правильно відтворює навчальний матеріал, володіє основними знаннями та навичками, але допускає окремі помилки у застосуванні.

D (60–69)	Здобувач вищої освіти володіє базовими знаннями навчального матеріалу, відповіді є неповними, наявні суттєві неточності та труднощі у практичному застосуванні.
E (50–59)	Здобувач вищої освіти демонструє мінімально достатній рівень знань, відтворює лише окремі положення навчального матеріалу та допускає значну кількість помилок.
FX (26–49)	Здобувач вищої освіти не засвоїв значну частину навчального матеріалу, допускає грубі помилки, але має можливість повторного складання підсумкового контролю.
F (1–25)	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не здатний виконати основні завдання навчальної дисципліни та потребує повторного опанування освітнього компонента.

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія зі здобувачами ґрунтуються на принципах академічної доброчесності відповідно до чинних нормативних документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника:

- Кодекс академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2026/08/kodeks-akademichnoi-dobrochesnostii-karpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-04-kodeksu-chesti-prykarpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Положення про систему забезпечення академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf)
- Положення про порядок розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, застосування заходів реагування та оскарження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf)
- Процедура забезпечення дотримання академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf)
- Положення про політику відповідального використання технологій штучного інтелекту (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2025/09/25-022025-polozhennia-pro-polityku-vidpovidalnoho-vykorystannia-tekhnolohij-shi.pdf)

Відвідування занять. Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf).

Неформальна освіта. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf).

9. Рекомендована література

Основна література

1. Барчук В. Сакральне і профанне в концептуалізації часу: лексико-семантичний аспект. Прикарпатський вісник НТШ „Слово". Вип. 2 (26). Івано-Франківськ, 2014. С. 9-16.

2. Барчук В. Культурологічний аспект етнолінгвістики. Прикарпатський вісник НТШ „Слово". Вип. 3 (47). Івано-Франківськ, 2018. С. 73-85.
3. Барчук В. Про деякі суспільні меми сучасних українців. Українознавчі студії. №.19. Івано-Франківськ, 2018. С. 32-40.
4. Барчук В. Десакралізація ключових концептів в сучасному суспільному мовленні. Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс: збірник наукових праць. Вип. 22 (821). Чернівці, 2019. С 58-63.
5. Барчук В. Мовна особистість Василя Стефаника: світ крізь призму життя і творчості. Василь Стефаник: інтерпретації / за ред. Степана Хороба. Івано-Франківськ: Місто НВ. 2023. С. 558-580.
6. Барчук В. Гуцульська космогонічна легенда: етнолінгвальний вимір. Вісник НТШ „Слово". № 18 (69). Івано-Франківськ, 2023. С. 45-54.
7. Структура мовної особистости: психолінгвістичний та етнолінгвістичний аспекти. Українська мова. 2025. № 1 (93). С. 3-23.
8. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр „Академія". 2004. 342 с.
9. Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія». 2008. 240 с.
10. Зеленько А.С. Загальне мовознавство: Навч. посіб. К.: Знання. 2010. 380 с.
Додаткова література
1. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика. Київ: Довіра, 2007. 264 с.
2. Ковалик І.І., Самійленко С. П. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичної думки. Київ: Вища школа, 1985. 215 с.
3. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ: Академія, 2003. 463 с.
4. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства: підручник. Київ: Академія, 2006. 424 с.
5. Кононенко В. Українська лінгвокультурологія. Київ: Вища школа, 2008. 327с.
6. Кононенко В.І. Концепти українського дискурсу. Київ; Івано-Франківськ, 2002.
7. Кононенко В.І. Символи української мови. Івано-Франківськ, 1996.
8. Потапенко О.І. та ін. Українська лінгвокультурологія. Київ: Міленіум, 2015. 350 с.
9. Потебня О.О. Актуальні питання мови та культури. Київ, 2004.368с.
10. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Київ, 1996. 416 с.
11. Скаб М. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери: монографія. Чернівці: Рута. 2008. 559 с.
12. Шарманова Н. Етнолінгвістика: навчальний посібник для студентів факультету філології. Кривий Ріг: НПП Астерікс, 2015. 192 с.
13. Armstrong B. G. Sociolinguistic interference and intercultural coorientation Human Communication research. Cambridge: Cambridge University Press, July, 2001. №3, Vol. 27. P. 350-381.
14. Blackmore S. Meme Machine. Oxford University Press. 1999. 264 p.
15. Brodie R. Virus of the Mind. The New Science of the Meme. Hay House, 2009. 249 p.
16. Dawkins R. The Selfish gene. 30 anniversary edition. Oxford University Press. New York, 2006. 385 p.
17. Palmer Gary B. Toward a Theory of Cultural Linguistics. Texas: Texas University Press, 1996. 348 p.
18. Sharifian F. Cultural Conceptualisations and Language: Theoretical Framework and Applications. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2011. – 238 P.

19. Wierzbicka Anna. Semantics, Culture, and Cognition: Universal human concepts in culture-specific configuration. New York: Oxford University Press, 584 p.
20. Whorf B.L. Language, Thought, and Reality. Selected writings of Benjamin Lee Whorf. Technology Press of Massachusetts Institute of Technology. 278 p.
Додаткові електронні ресурси
—

Викладач Барчук Володимир Михайлович, Доктор філологічних наук, професор кафедри української мови